

VARIA

ZEIT / WORTE

Fiind la o perfecționare organizată de Institutul Goethe din München, institut ce se ocupă cu promovarea limbii germane în lume am fost martor să văd cum istoria, poate fi folosită ca material didactic în predarea unei limbi străine. Desigur, că texte ce se inspirau din istorie au fost prezente în manualele de limbi străine din România în trecutul nu prea îndepărtat, dar aceste texte povesteau mai ales despre istoria P.C.R.-ului, și acest fapt, datorită plăcerii cu care erau studiate asemenea texte, nu făcea altceva decât să-l îndepărteze pe studentul unei limbi străine de studiul respectivei limbi.

Ceea ce am văzut însă în Germania este cu totul altceva. În didactica limbilor străine se pune în ultimii ani accentul tot mai multe pe termenul de "Landeskunde", adică pe învățarea unei limbi străine prin cunoștințe despre țara și oamenii țării a cărei limbă o studiezi. Desigur, că în acest context istoria ajunge să fie un element important în studiul unei limbi străine. Metodele prin care se predă "Landeskunde" sunt multe dar în Germania am fost confruntat cu o metodă nouă: expoziția de istorie. Pentru a înțelege mai bine despre ce este vorba voi prezenta în continuare în ansamblu său acest proiect multimedia și în detaliu doar punctul principal al proiectului: expoziția de istorie.

La baza conceperii acestui proiect stă raționamentul că istoria unei limbi se reflectă în limba acestei țări. Ai atunci dacă istoria este concentrată în cuvinte, atunci de ce nu poate deveni limba un mediu de prezentare a dezvoltării istorice a unei țări? Pe scurt, aceasta ar fi ideea care stă la baza acestei expoziții numită foarte sugestiv "Zeitworte" ("cuvintele timpului"). Tema acestui proiect multimedia este istoria Republicii Federale Germania. Proiectul cuprinde: a. o expoziție tematico-istorică cu 12 secțiuni; b. caiete de lucru - în număr de trei- pe marginea expoziției, cu o serie de texte și exerciții pentru profesorii de germană, care după ce au vizitat expoziția împreună cu studenții să se folosească de aceste caiete în predarea limbii; o casetă video (40') ce se ocupă cu aceeași tematică, pe care o are și expoziția.

Proiectul se ocupă cu istoria Germaniei începând cu anul 1933, odată cu venirea național-socialiștilor la putere și până în anul 1990, an ce marchează reintregirea Germaniei. Din păcate expoziția nu include și istoria RDG-ului, deoarece s-a considerat că după dizolvarea acestui stat, stadiul momentan al cunoștințelor celor de la Institut despre această perioadă importantă a istoriei Germaniei este insuficient pentru a putea oferi publicului o imagine obiectivă. Este o problemă majoră cu care se confruntă cei din vestul Germaniei, și anume aceea că cunosc foarte puțin din istoria fostei RDG. De-accea în momentul de față accentul se pune pe cercetarea științifică și publicistică a acestui domeniu. Astfel perioada de 57 de ani de care se ocupă proiectul este privită doar din perspectiva vechilor landuri federale.

Ceea ce este inedit în această expoziție, este faptul că în locul unei prezentări cronologice a evenimentelor, cum se procedează de obicei într-o expoziție de istorie, accentul se pune pe "Zeit/Worte" ("cuvintele timpului"). Ce se înțelege printr-un astfel de "cuvânt al timpului"? Un astfel de cuvânt include în el însuși mai multe evenimente istorice, care însă au un punct comun. Așa spre exemplu prin "cuvântul timpului" deutsch-deutsch se înțelege relațiile dintre cele două state germane RDG - RFG de la constituirea lor până la reunificare. Această concepție a rezultat din raționamentul că cel care studiază limba germană, când se confruntă cu istoria și politica țării a cărei limbă o studiază el se confruntă cu o serie de cuvinte complexe a căror explicație nu se desprinde nici din context și nici din dicționar. Astfel toate temele tratate în expoziție ce au un punct comun stau sub semnul unui astfel de "cuvânt al timpului", care la rândul său este reprezentativ pentru o secțiune a expoziției.

Formarea acestor cuvinte este posibilă datorită faptului că aceste cuvinte compuse documentează multitudinea de conflicte actuale ale unei comunități de vorbitori. Evenimentele devin palpabile doar în momentul în care sunt cuprinse într-o noțiune lingvistică. În limba germană acest lucru se realizează mai ales prin compunerea substantivelor ajungându-se la creații spectaculoase, deseori bizare și chiar comice. Multe astfel de cuvinte provin din popor sau din limba funcționarilor publici. Multe au fost create doar pentru necesitatea zilnică jurnalistică iar apoi au dispărut cu totul din uz. Altele au rămas însă impregnate în mintea vorbitorilor și chiar mai mult ele au devenit sinonime pentru o întreagă epocă istorică. Astfel ele se pretează foarte bine pentru a mitologiza, deoarece ele oferă doar o imagine generală și se îndepărtează de cazul concret, care deseori este contradictoriu. Odată intrate în uz aceste "cuvinte ale timpului" suferă o permanentă îndepărtare de la sensul inițial: ele primesc valențe noi, aspectele neplăcute se ascund, evenimentele sunt transfigurate. Astfel, în acest mod o societate sau o grupă socială își crează identitatea sa istorică, cu care își poate legitima față de ea însuși și față de alte grupuri comportamentul său politic. Protagonistii, mai ales politicienii, de regulă nu vor avea interesul ca un "cuvânt al timpului" să fie pus prea mult timp în legătură cu autorul ei. Miturilor trebuie să li se dea crezare, dar să nu fie puse în discuție. Ele conferă identitate doar în momentul în care intră în înconștientul colectiv și prin utilizarea lor sunt acceptate.

Tematica fiecărei secțiuni în parte este prezentată prin eseu fotografic, colaje de fotografii deasupra cărora stau "cuvintele timpului".

În continuare voi prezenta "cuvintele timpului" reprezentative pentru fiecare secțiune a expoziției organizate de Institutul Goethe:

1. **Endsieg** (*victoria finală*) - un cuvânt care a apărut în perioada primului război mondial, dar care apoi a fost preluat și utilizat de propaganda nazistă condusă de Goebbels. Cu ajutorul radioului acest cuvânt a ajuns în casele tuturor și era folosit chiar și atunci când nu mai exista nici o speranță pentru victorie. În acest moment el ajunge să fie folosit de naziști împreună cu alt termen consacrat "războiul total". Acest cuvânt include următoarele tematici abordate prin eseu fotografic în această secțiune: evenimentele anului 1933, tineretul în cel de-al treilea Reich, militarizarea societății, începutul celui de-al doilea război mondial, progromul evreilor, înfrângerea Germaniei, războiul total și urmările sale, căderea celui de-al treilea Reich.

2. **Stunde Null** (*ora zero*) - un cuvânt care a apărut după război și care desemnează situația generală provocată de căderea Reichului național-socialist. El marchează încheierea unei ere, caracterizată prin pierderea tuturor tradițiilor și a conceptelor de valoare - societatea germană se afla la un punct zero a istoriei sale - și începutul unei ere noi, caracterizată prin înlocuirea ordinii sociale tradiționale cu forme noi. Tematicile acestei secțiuni sunt: ocupația Germaniei de către aliați și noua ordine socială, Acordul de la Potsdam, viața la ora zero, strategii de supraviețuire, timpul liber și viața culturală, conflictul Est-West, și "peisajele ruinelor".

3. **Trümmerfrau** (*femeia ruinelor*) - cuvântul este reprezentativ pentru femeile care după război și-au adus un aport deosebit la îndepărtarea ruinelor și reconstrucția clădirilor. Se pare că cuvântul a apărut prima dată în Berlin unde în anul 1945 cca. 40.000 de femei erau angajate, la început prin forța și apoi prin contracte ferme în această muncă. Acest cuvânt include tematici privind evoluția mișcării femeilor în societatea germană începând cu anul 1945 și până astăzi.

4. **Persilschein** (*certificat de curățenie*) - cuvântul are la bază numele unui detergent cu o tradiție de peste 80 de ani în Germania. Cuvântul "certificat de curățenie" face trimitere la certificatul pe care naziștii trebuiau să-l obțină de la tribunalele civile constituite în acest sens, certificat care trebuia să certifice că respectivul era curat din punct de vedere moral și dezaproba ideologia național-socialistă. Pe baza acestui certificat el putea să fie apoi încadrat în muncă. Tematicile reprezentate de acest cuvânt istoric în secțiunea expoziției sunt: denațificarea, Procesul de la Nürnberg, păcatele naziștilor ș.a.

5. **Wirtschaftswunder** (*miracolul economic*) - cuvântul își are originea în anul 1932 când el se răsfărgea asupra activității unei întreprinderi care pe fondul crizei generale de-atunci avea totuși succes. Apoi începând cu anul 1950 a fost preluat, el desemnând puternica dezvoltare economică, și mai ales ritmul creșterii economice a R.F.G.-ului după realizarea reformei monetare din anul 1948. Cuvântul este reprezentat în expoziție prin următoarele tematici: designul mobilei din anii '50, valul mîncăcioșilor, reconstrucție, bunăstare pentru toți, producția industrială și exportul, "American Way of Life", motorizarea etc.

6. **Halbstarke** (*tari pe jumătate*) - cuvântul își are rădăcinile în secolul XIX și era reprezentativ pentru tinerii asociați, criminali, pierde-vară etc. El a suferit o strămutare de sens în anii '50 ajungând să fie reprezentativ pentru grupele sociale mîrginașe; tineri ce purtau haine, frizuri neconvenționale și care reprezentau o amenințare pentru ordinea publică. Acești tineri prin comportamentul lor se răsculau împotriva modului de viață a părinților. Cuvântul este reprezentat în expoziție prin tematicile: muzică Rock'n'Roll, dansul Rock'n'Roll, pantalonii "Jeans", Rockeri, moda punk, autonomii etc.

7. **Wiederbewaffnung** (*reînarmarea*) - cuvântul reprezintă pentru RFG anul 1948 când după o demilitarizare totală a țării de către aliați s-a pus problema reînarmării țării pentru a se putea apăra în caz de nevoie în fața comunismului. Cuvântul istoric este reprezentat în expoziție prin tematici cum sunt: înființarea Bundeswehr-ului, intrarea RFG în NATO (1955), demonstrat împotriva înarmării ('80) ș.a.

8. **68er** - acest cuvânt este reprezentativ pentru mișcările studentești din anii '60 ca revoltă la început împotriva structurilor conservatoriste din cadrul universităților iar apoi împotriva societății a cărei necesități se rezuma la satisfacerea necesităților sale materiale, problemele lumii lăsând-o rece. Cuvântul este reprezentat în secțiune prin următoarele tematici: extremismul de stînga/terorismul/armata roșie, mișcarea alternativă, consecințe sociale ale mișcării '68 etc.

9. **Ostpolitik** (*politica față de Est*) - acest cuvânt stă în strînsă legătură cu cancelarul Willy Brandt, care reușește la începutul anilor '70 să încheie tratate de colaborare cu țările Pactului de la Varșovia. Cuvântul este reprezentat în secțiune printr-un colaj fotografic cu fotografii reprezentative pentru "Ostpolitik".

10. **Waldsterben** (*moartea pădurii*) - cuvânt ce marchează începutul unei epoci ecologice, ca un răspuns al omului față de distrugerea naturii prin supraindustrializare. Cuvântul este reprezentat în secțiune prin teme ca: automobilul, protestul cetățenilor, agricultură etc.

11. **Eurovision** (*Euroviziunea*) - acest cuvânt apare în anul 1954 odată cu schimbul de programe între posturile de televiziune europene. Dar acest cuvânt este un simbol pentru o Europă unită, în care orientările naționale

cedează în favoarea structurilor supranaționale. Cuvântul este reprezentat în expoziție prin teme ca: comunitatea europeană, Parlamentul Europei, Conducere europeană, dispariția granițelor etc.

12. **Deutsch-Deutsch** (*german-german*) - acest cuvânt își face apariția la mijlocul anilor '60 și semnalează unele schimbări în ceea ce privește relația dintre cele două state germane. Între cele două state germane a existat timp de 40 de ani o situație paradoxală: în timp ce RDG a luptat cu toate mijloacele ca să fie recunoscută de către RFG ca un stat independent și suveran, RFG-ul a văzut întotdeauna în RDG potrivit "legii de bază", care spunea "să se desăvârșească unitatea și libertatea Germaniei prin propria voință" - o parte a viitoarei Germanii unite. Cuvântul este reprezentat în expoziție prin imagini reprezentative pentru relațiile dintre cele două părți ale Germaniei începând cu constituirea celor două state și până la reunificarea lor la 3 Octombrie 1990, an în care istoria germană a ajuns la o nouă "oră zero".

Acestea ar fi cele 12 "cuvinte ale timpului" prin care pot fi povestiți ultimii 45 de ani ale istoriei Germaniei. Oare, mă întreb, care ar fi "cuvintele" timpului ale istoriei României în ultimii 45 de ani? Cred că o asemenea expoziție poate fi realizată și la noi de către studenții de la secția de istorie.

În ceea ce privește această expoziție organizată de Institutul Goethe ea s-a bucurat de un mare succes peste tot unde a fost prezentată. Ca expoziție itinerantă ea a fost prezentată în ultimii ani în multe din capitalele lumii. Explicația acestui succes stă în faptul că cel care o vizitează câștigă din două puncte de vedere: el își aprofundează cunoștințele de limbă, și acesta este și scopul principal al expoziției, dar totodată își aprofundează și cunoștințele de istorie.

VALENTIN TODESCU

BIBLIOGRAFIE

- Zeit/worte, Ausstellung zur Entstehung und Geschichte der BRD, Materialien für Deutschlehrer, Heft 1: Unterrichtsmaterialien, Goethe Institut, 1992*
Zeit/worte, Ausstellung zur Entstehung und Geschichte der BRD, Materialien für Deutschlehrer, Heft 2: Texte und Fotos zur Ausstellung, Goethe Institut, 1992